

Önkéntes katasztrófa elhárító alegység az osztrák hadseregben

Vadász szakasz, Műszaki szakasz, Helyreállító szakasz és Egészségügyi szakasz - ezek mind fegyvernemet, szakcsapatot jelentő ismert fogalmak. Az osztrák hadseregben azonban van egy „Katasztrófa elhárító szakasz”. Csak kevesen tudják, hogy milyen feladatokat látnak el és mire képesek? A kizárólag önkéntesekből álló szakasz a hivatásos állományból áll össze.

Az osztrák hadsereg katasztrófa elhárító szakasza egyedülálló, páratlan intézmény, kizárólag önkéntesekből áll. A személyi állomány többsége elemi és természeti katasztrófák válságkezelésére, elhárítására kiképzett szakember illetve szakértő, akik képzésüket többnyire magánúton a polgári életben szerezték meg. Feladataikat az ország területén bárhol, bármilyen módon előforduló katasztrófák elhárítása érdekében végzik. Esetenként végrehajtanak olyan feladatokat is, melyek az alkotmány értelmében kizárólag a hadsereg feladatát képezik.

A szakasz Tamsweg helyőrségben állomásozik. A hivatásos állomány, szigorúan önkéntes alapon, különböző, főként az alábbi egységekből, alegységekből verbuválódik:

- salzburgi katonai parancsnokság törzs század,
- 2. számú üzemanyag ellátó központ,
- salzburgi katonai parancsnokság kiképző század,
- 24 vadász zászlóalj 2. vadász század

Kialakulása

1989-ben, három évvel a Strucker laktanya megnyitása után, az ott diszlokáló 83. törzsezred részeinek ki kellett vonulni katasztrófa elhárítási feladatra. A feladat ugyan „csak” a szomszéd településre rázúduló sárlavina maradványainak a feltakarítása volt, hamarosan kiderült, hogy sem a személyi állomány, sem a rendelkezésre álló technikai eszközök nem alkalmasak ilyen jellegű feladatok ellátására.

Alig egy évvel később Flachgauban következett be egy újabb súlyos kihívás, próbatétel. Hatalmas viharkár következményeit (beleszámítva nagy felületű erdőkárt) kellett a 83. törzsezred műszaki szakaszának felszámolni illetve leküzdeni, amely ugyancsak kis hatékonysággal és csak igen nagy nehézségek árán sikerült, úgy ahogy.

Az elkövetkezendő években sem személyileg sem anyagi technikai vonatkozásban nem történt pozitív változás. Jóllehet az 1991. és 1992. év hasonló bevetéseket követelt, a szükséges struktúra kialakításában a szükséges speciális eszközök beszerzésében továbbra sem történt előrelépés. Továbbra is csak a laktanya területén elhelyezett *Salzburg tartományi katasztrófa anyagraktár* eszközeit lehetett használni, ezek kezelésére, használatára azonban hiányzott a megfelelő ember és a speciális kiképzés.

Az altisztek egy kisebb csoportja elhatározta, hogy az esetleges további katasztrófa esetekre megfelelő módon felkészül, felfegyverkezik és a feladatokat az ország és a teljes lakosság érdekében fogja végezni. Ez volt a katasztrófa elhárító szakasz születése.

Az elgondolás egyszerű volt: Különböző szakképzettségű katonák műszaki, hegyi vezető, alpesi mentő, erdész és faipari szakmunkás bajtársi szövetségben olyan Teamot alakítanak, amely képes komplex feladatokat szakszerűen és hatékonyan megoldani.

Az elgondolás nagyon egyszerűnek tűnt, az átalakulás azonban igen nehezen formálódott. Az első probléma mindjárt az volt, hogy a Salzburg tartományban tárolt katasztrófa elhárító eszközöket csak éles alkalmazásra lehetett igénybe venni, gyakorlás céljaira nem. A másik az, hogy a személyi állomány a 83. tartományi törzs ezred három századából tevődött össze és igen nehéz volt őket egy időben gyakorlás céljára igénybe venni.

Az eszközök használatával kapcsolatos problémát az akkori katasztrófa referens hárította el, miután meggyőzte a felelős tartományi hivatalnokokat, hogy az eszközök megfelelő tanulás és gyakorlás nélkül, szükség esetén használhatatlanok, ezáltal értéktelenek.

Ami pedig a másik problémát, a katonák rendelkezésre állását illeti, ezen részben egy hadsereg parancs enyhített 1996-ban”.....*a katasztrófa elhárítás elemeit készletezni kell és a használatukat, alkalmazásukat a szükséges mértékben elméletben és gyakorlatban el kell sajátítani.....*”

A parancs a továbbiakban már konkrét javaslatokat tartalmazott személyi beosztásokról és kiképzési időkről mindenekelőtt azonban azon alkalmazási lehetőségekről melyekre a kiképzést elsősorban rá kell hangolni:

- személyek és eszközök mentése;
- árvizek;
- jégtorlaszok;
- orkán és viharkárok;
- kő és sárlavina

Mind több és több hivatásos katona lelkesedett a gondolatért és már csak idő kérdése volt, hogy a kis katasztrófa elhárító csoport felfejlődjön és teljes értékű „*katasztrófa elhárító szakasszá*” váljon.

Kiképzés

A katasztrófa elhárító szakasz minden egyes tagjának, szakterületre történő specializálódása előtt, egy mindenre kiterjedő alap un. báziskiképzésen kell részt vennie. Így lehet a teljes átfogó képzettséget, mint alapelvet számításba venni. Itt kapcsolódnak egymásba a legfontosabb alapismeretek, mint pl. a láncfűrész használata, a hegymászó kötelek és karabinerek alkalmazása, vagy éppen egy akció optimális szervezése, irányítása és végrehajtása.

Az első katasztrófa elhárító tanfolyamon a Schwaz-i (Tirol) műszaki századnál a szakasz szinte valamennyi altisztje részt vett. Ez követte valamennyi hivatásos számára a láncfűrész tanfolyam és vizsga. Az erdészeti tanfolyam Orth és Ossiach helyiségekben volt. Ezt követte a robbantó és felvonó építő tanfolyam ahol katonai és polgári eszközökkel egyaránt gyakoroltak.

A szakképzés és az egyre bővülő, bonyolultabbá váló feladatokra történő felkészülés folyamatos és állandó.

A szakasz tagozódása (szakcsoportok)

A katasztrófa elhárító szakasz egy parancsnoki és ellátó csoportból és négy alárendelt szervezeti elemből (szakcsoportból áll):

- robbantó csoport,
- technikai csoport,
- erdészeti csoport,
- alpesi csoport,

Szervezeti elemei

Parancsnoki és ellátó csoport

A csoport parancsnokból, szolgálatvezető altisztből, gazdasági altisztből, ellátó altisztből és egészségügyi altisztből áll. A csoport, mint általában egy század parancsnoki és ellátó csoportja, a logisztika teljes területén illetékes. A csoport tagjai szükség esetén szakasz specifikus feladataikon kívül más területeken is bevetethők, alkalmazhatók.

Robbantó csoport

A robbantó csoport négy főből áll, akiknek szakmai alapját és jogosultságát a „csapat robbantó szakember” cím birtoklása biztosítja. A speciális robbantó tanfolyamok, mint a „lavina robbantás”, valamint a „mentő és kiszabadító robbantás” egymásra épülnek. Több altiszt kiegészítő vizsgát is tesz és a polgári „robbantó mester” képesítést is megszerzi. A szükséges erdészeti és egyéb továbbképzések a salzburgi katonai parancsnokság szervezésében történnek.

Jó szakmai kapcsolatokat tartanak fenn az osztrák Bundesheer és a német Bundeswehr műszaki zászlóaljaival. A robbantó csoport tagjai, mint „vendégszakértők” tapasztalatszerzés céljából részt vesznek a műszaki zászlóaljok gyakorlatain és éles alkalmazásain.

A robbantó csoport feladatai, az alkalmazások során, igen sokrétűek, szerteágazóak. Kezdetben főként jégtorlaszok felrobbantása volt, ehhez az utóbbi időben mind több hegy és sziklaomlás következményeinek a felszámolása járult, melynek során a lezuhant, közlekedési vonalakat elzárt hatalmas sziklatömböket kellett felrobbantani. Mindezekhez hegyi patakok földcsuszamlás következtében történő elzáródása és lavinaomlások is járulnak.

A 2002-ben bekövetkezett hatalmas erejű szélvihar következtében kidöntött óriás fák ezrei borították be a meredek lejtőket, sziklafalakat, melyek településeket, lakóházakat veszélyeztettek. Miután a meredek lejtőkön, járhatatlan sziklafalakon eltakarításuk nem volt lehetséges, fel kellett őket robbantani.

Technikai csoport

A technikai csoport 12 fő katonából áll. A katasztrófa elhárító eszközök, gépek kezelését a csoport tagjai, túlnyomórészt, önállóan sajátítják el. A műszaki és hegyi szolgálat alapismereteit bajtársi körben tanulják meg. Mindenek előtt ezen a területen, a műszaki és erőgép kezelői szakszemélyzet kiképzésénél mutatkoznak meg a katonai kiképzés, előképzettség eredményei. Ossiach-ban (Karnten) lévő erdészeti kiképző helyen végrehajtott „ideiglenes drótkötélpálya építés „tanfolyam keretében tudnak a „technika alkalmazása katasztrófák esetén” témakörökben alaposabban elmélyülni.

A technikusok feladata, hogy betanítsák a szakasz többi tagjait is a gépek eszközök kezelésére, kiszolgálására, az alkalmazási alapelvekre és lehetőségekre. Bevetés esetén a technikai csoport mindenben támogatja a szakasz tevékenységét: az emelő és vontató gépkezelők a gépek üzemeltetésével, híd és gátépítéseknel kovácsmunkák végzésével, a robbantó csoportot fúró, le- illetve elbontó tevékenységgel stb. Önálló tevékenység esetén fontos feladata az elzárt területek felszabadítása és a romeltakarítás. Kiemelt feladata a gépek állandó üzemkésztségének a biztosítása és karbantartása.

Napjainkban különös súllyal esik latba a drótkötélpályák építése és üzemeltetése, mivel az utóbbi évek során több bevetés, alkalmazás során bebizonyosodott, hogy ezzel a szállítóeszközzel igen jelentős idő és harci erő megtakarítás érhető el. A helikopterszállítás időjárásfüggő és mindenekelőtt drágább. Hosszabb ideig történő alkalmazásnál, különösen meredek lejtők esetén a drótkötélpályák különböző változatai előnyösebbek. Jelenleg legnagyobb problémáik a kötélpálya motorok nem megfelelő minősége és ezzel kapcsolatos gondjaikat, mintegy segélykérően, újságokban is közlésezzik..... „ *egy motor legyen egészséges. A drótkötélpályák motorjai ősrégi és gyengék. A keresése egy megfelelő modellnek ez ideig még nem járt eredménnyel*”

„.....Motort keresünk drótkötélpálya működtetésére! kb. 15-30 lóerős diesel motort, lehetőleg hidraulikus pumpával a szános emelő számára....”

Erdészeti csoport

A kilenc főből álló erdészeti csoport alapkiképzése Ossiach és Orth helyiségekben lévő kiképzési helyeken történik. A láncfűrész kezelői tanfolyam és a megfelelő továbbképzések biztosítják a jogi alapját, hogy bonyolult viszonyok, a legnehezebb körülmények között is bevethetők és dolgozhatnak láncfűrész és egyéb erdőipari gépek kezelőiként.

Mindezen ismeretek megfelelő gyakorlások, éles alkalmazások során nagy értékű gyakorlati tapasztalatokkal bővülnek ki. A csoport feladata két fő területre koncentrálódik:

- Vihar, sárlavina, kő- és sziklaomlás valamint árvíz következtében kidöntött sérült, elpusztult erdő faanyagának a feldolgozása, eltakarítása. Mindenekelőtt azokon a károktól elzárt területeken, ahol nem lehet nagy gépeket alkalmazni. Gyakran igen veszélyesek a meredek lejtőkre lezúdult fatömegek, amelyek lakott helyeket veszélyeztetnek. A megközelítés maga is, igen veszélyes sokszor szinte lehetetlen és mégis kell. Ezeket a rönköket darabonként vagy feldarabolva kell elhordani a személy és anyagi károk elkerülése érdekében.
- Az erdészeti csoport másik fő feladata, védő gátak és fahidak építése. Gyors védőgátak építése illetve alkalmazása igen jól bevált a sárlavinák kő és sziklaomlások hatásainak a

csökkentésére. *(A gyors Krainer féle, fából készült védő gát - elemek telepítése - melyeket az osztrák hadsereg műszaki tisztje Krainer ezredes fejlesztett ki - igen alkalmasak csuszamlásoknak, a hegyoldalak csúszásának a megakadályozására).* Az egyszerű fahidak építése, Krainer falak és védőgátak telepítése és létesítése házak, hegyoldalak védelmére, már az erdészeti csoport rutin feladatai közé tartoznak.

Alpesi csoport

A hét főből álló csoport kizárólag minősített alpinistákból áll. Nemcsak a hadseregben, hanem a hegyi mentőknél és az alpesi szövetségnél is tevékenykednek. Gondoskodnak bevetett szakasztársaik biztonságáról, ott, ahol fennáll a lezuhanás veszélye. Ők alkotják a hegyi személyi mentő csoportot is. Mindezen feladatok ellátásához a legkorszerűbb technikai eszközök pl. vákuum mentőmellény, személyi hegyi mentő felszerelés stb. állnak rendelkezésükre.

Képességek megtartása és továbbfejlesztése.

Függetlenül az eddig megtartott tanfolyamoktól és képzésektől, évenként egyhetes összevont továbbképzésen vesznek részt. Ezeken a bázis kiképzés aktuális témáit veszik át, mindenképp előtte azonban a szakcsoportok képzés anyagait mélyítik el. Közös terv alapján záró feladatként a szakaszkötelékben történő alkalmazás feladatait gyakorolják.

Eddigi alkalmazások

AZ osztrák Bundesheer békehadseregből egyre inkább átalakul éles alkalmazásra is bevethető hadsereggé. A katasztrófa védelmi szakasz is már egy éles alkalmazásra bevethető erő.

Eddig több mint 40 bevetésben támogatták a polgári katasztrófa védelmi erőket, melynek során a résztvevő katonák több mint 20.000 munkaórát teljesítettek. Feladataikat részben szakcsoportokban önállóan, részben speciálisan szervezett csapatokban vagy csoportokban, részben a teljes szakasz zárt kötelékében végezték. Néhány kiragadott példa:

Árvíz Salzburg tartományban 1997 - ben

Özönvízszerű esőzések sújtották Salzburg tartomány hegyi területeit, körzeteit. Kő és sárlavinák szinte teljesen elpusztították Lessach községet, egy gazdálkodó meghalt. A Tamsweg-i katonák a Lungauer-i tűzoltókkal öt napon keresztül szünet nélkül bevetésen voltak. A hegyi patakot, amely keresztül folyt a falun elterelték és csatornázták- mindezeket romeltakarítási és területtisztítási munkák követték.

Filzmos községben a Schatt patak is súlyos károkat okozott. A hatalmas esőzés a patak fenekét két méter mélyen kimosta, ezáltal a vele párhuzamosan futó utat beomlással, beszakadással fenyegette. A katasztrófa védelmi szakasz 12 nap alatt tíz védőgátat épített, ezzel elérték, hogy a patak vízszintje ismét megemelkedett. Azáltal, hogy a rézsút aláducolták (megtámasztották), megakadályozták a további megcsúszást is.

Az évszázad lavinája Galtür 1999

A Tamsweg-i lavina bevetési szakasz (személyileg közel azonos a katasztrófa védelmi szakasszal) jelentős segítséget nyújtott a tragédia helyszínén. A magával hozott gépek eszközök a Salzburg-i katasztrófa védelmi raktár készletét képezték. Ennél a bevetésnél is bevált a jelenlegi struktúra és jól vizsgázott az előremutató, magas szintű kiképzés is.

A függő vasút drámája Kaprun 2000

2000, november 11. szombat 22.00: Riadóztatják a Tamsweg-i helyőrséget. Még az éjszaka folyamán behívják a katasztrófa védelmi szakasz katonáit.

2000, november 12. Vasárnap 06.00: Az akkor még 34 főből álló szakaszból 28 főt, személy és egyéb mentő eszközökkel felszerelve áthelyeztek Kaprunba, és ott beosztották őket az önkéntes mentőosztagba. Ezzel a legnagyobb összetartozó és jól együttműködő állományt képezték. Más Salzburgi laktanyákból verbuvált altisztekkel együtt, két műszakban, valamennyien az alagútban szerencsétlenül jár sebesülteket, áldozatokat mentették. Az évek óta kialakult bajtársiasság és ezzel együtt az egymás iránt megnövekedett bizalom segítette őket a rendkívüli pszichikai megterhelés feldolgozásában.

Halottmentés Grossvenediger 2001

Hegyomlás következtében három turista meghalt és a lezuhanó sziklák betemették őket. Az első ütemben csak két halottat sikerült megtalálni.

A polgári hegyi mentő szervezetek négy napon keresztül próbálkoztak a harmadik áldozat megtalálásával és kimentésével, végül ezzel a feladattal a katasztrófa védelmi szakaszt bízták meg. A feladat sürgős volt, mert az eljegesedett terület állandó mozgásban volt, omlásveszély miatt fenn állt a baleset veszélye. Már a második nap sikerült a katonáknak a harmadik áldozatot is elragadni a hegytől.

Ausztriai árvíz-katasztrófa 2002

A Tamsweg-i helyőrség is segített. A katasztrófa védelmi szakasz tagjait, mint szakembereket részben az árvízvédelmi parancsnoksághoz vezényelték, részben összekötő, irányító szerepet láttak el más védekezésben résztvevő polgári szervezetek felé. Feladatuk kiterjedt az evakuálásra, a Duna menti területek takarítására és Flachgauban a sziklafal biztosítására.

Viharkárok Salzburg tartományban 2002

Egyedül Lungauban több mint egy millió tömörköbméter erdőt fektetett le a földre a vihar. A lezuhanó fák utakat zártak el, rongáltak meg, patakok záródtak el, fák zuhantak lakóépületekre, településekre. Az elhárítási munkákra elsősorban a katasztrófa elhárító

szakaszt vették igénybe, mindenekelőtt olyan helyeken ahol a lezúduló fatömegek éleket, házakat, tanyákat veszélyeztettek.

2003 tavaszán és nyarán a katonáknak még több alkalommal kellett kivonulni az alpesi területekre, biztosítási feladatokra, elsősorban olyan helyekre ahol a viharkárok a lakosság biztonságát veszélyeztették.

A szakasz létének és működésének sajátosságai

A részben magánérből megvásárolt gépek, eszközök, jelentős részben elöregedtek és már csak nehezen tarthatók üzembe. Ennek konkrét példája a drótkötélpálya építése - mint ahogy már korábban említésre került - a működtető motor a második világháború idejéből való. Ha ez többé már nem működik, a drótkötélpálya építést be kell fejezni. Egy új motor önerőből nem szerezhető be (lásd a feladott hirdetéseket).

A szakasz katonái, eddig több mint 40 bevetésben, 20.000 munkaórát teljesítettek - a köztársaság érdekében, egyenruhában, a Bundesheer nevében. A szakasz az osztrák Bundesheer bevetési statisztikájában fel van tüntetve ugyan, de nincs szervezési táblája, ebből adódóan nem hivatalos szervezeti eleme a Bundesheernek. Ennek ellenére egyike azoknak az erőknek melyeket elsősorban és igen gyakran igénybe vesznek.

Célok és elképzelések

- a katasztrófa védelmi szakasz további működtetése, és szellemiségének fenntartása;
- tagtoborzással a szakasz létszámának és lehetőségeinek a kibővítése,
- további specializálódás, át - és továbbképzések valamennyi területen;
- szponzorok megnyerése;
- új gépek, eszközök vásárlása

Összegezve

A cikk anyaga ugyan az elmúlt néhány év valóságát tükrözi, a felsorolt tevékenységek is csak 2003-ig terjednek. A szakasz azóta is megvan, erősödik, fejlődik és még magasabb szintű tevékenységgel vesz részt a hazát érő katasztrófák, elemi csapások elhárításában. Ezt bizonyítja többek közt 2007 januárjában a „Kyrill”, 2008 januárjában, az Ausztriát eddig ért legnagyobb, a „Paula”, és 2008 márciusában az „Emma” viharciklonok következményei felszámolásában végzett magas szintű tevékenységük.

A Paula viharciklon következményei felszámolásában csak katonából 450 fő vett részt, nehéz műszaki gépekkel, felderítő és mentő helikopterekkel, de a legveszélyesebb helyeken, ahol a legnagyobb szakértelemre volt szükség, ott ők dolgoztak, pontosan tudták, hogy mit és hogyan kell tenni. Létezésük, tevékenységük példamutató és követendő, különösen, ha a jövő de már a ma kilátásaira gondolunk. A Föld felmelegedésével, a sarkvidékek olvadásával, a túlzott széndioxid kibocsátással kapcsolatba hozható szélsőséges időjárási zavarok, az ebből eredő katasztrófák, viharok, árvizek, amelyek ugyan eddig is sújtottak, de a jövőt illetően egyre gyakrabban és egyre nagyobb mértékben fognak lesújtani. Ezek elhárítására egyre nagyobb, magas szinten képzett, szükséges eszközökkel felszerelt, munkájukat hazaszeretetből végző katasztrófa elhárító erőre van szükség

Dr. Lits Gábor ny. alezredes
1035 Budapest, Szél u. 21. 5/27
T: 36 85 851, Mob: (20)2143996

Felhasznált irodalom:

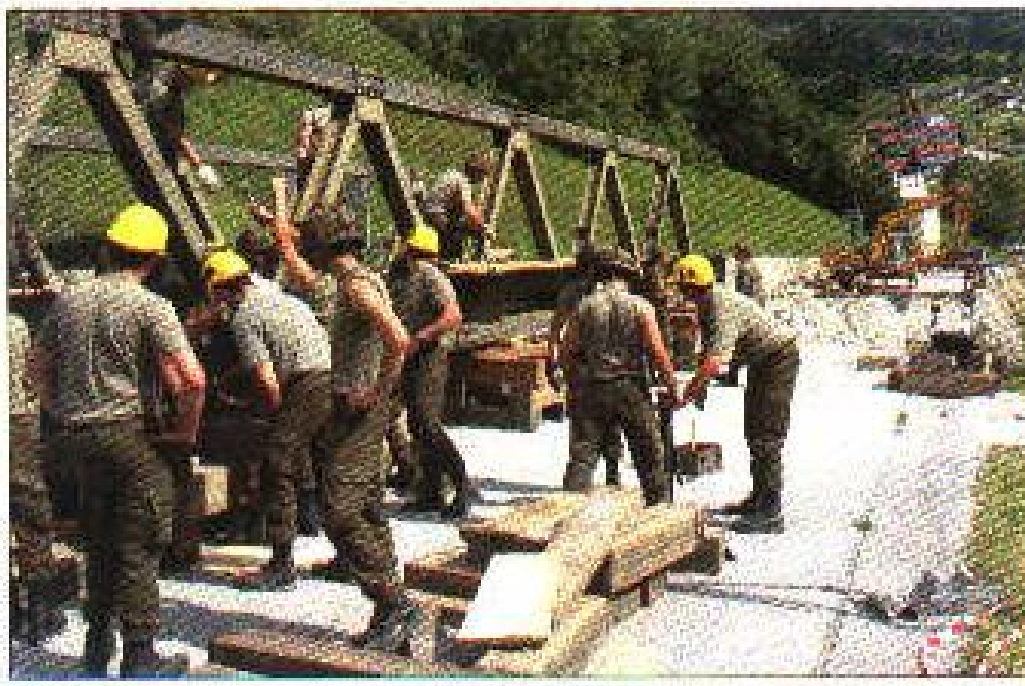
- TRUPPENDIENST 2005/6
- TRUPPENDIENST2008/3
- Internet:Katasztrófa védelem Ausztriában (elvek)

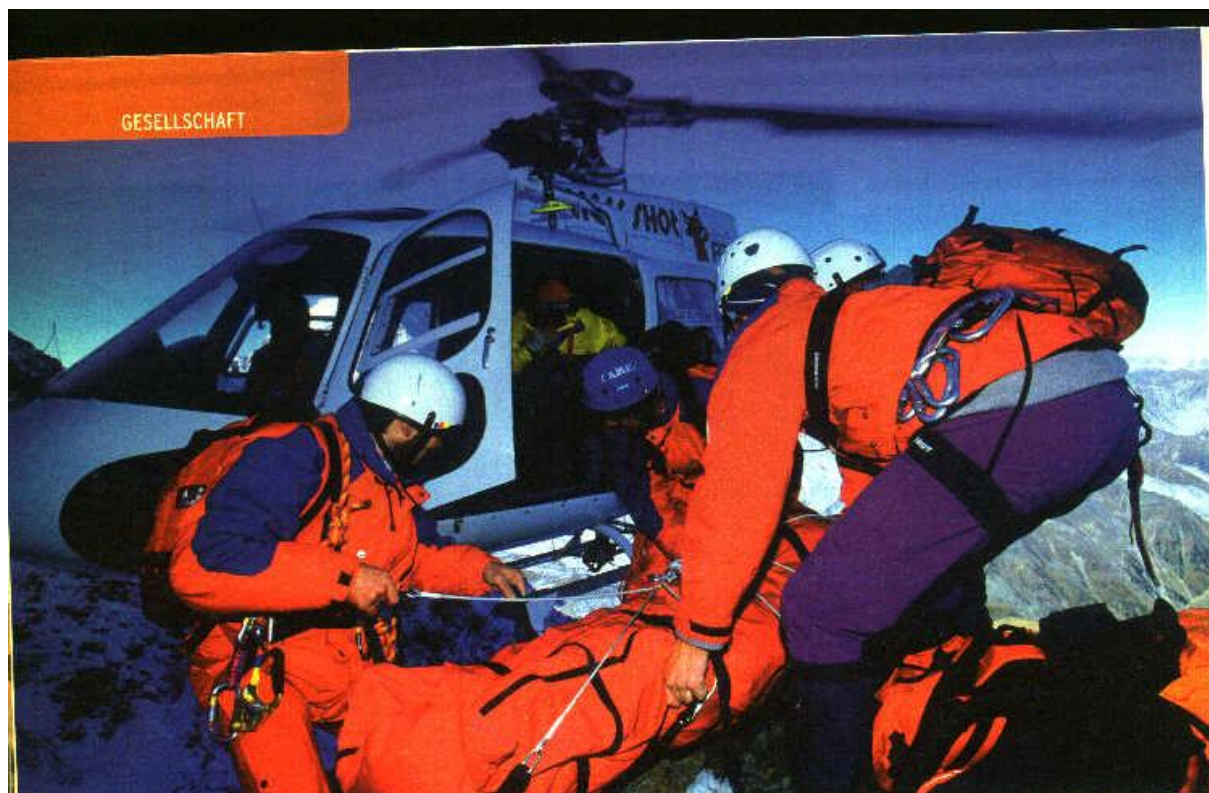
Munkában a katasztrófa elhárítók

Hídat építenek

Épül a híd

Hegyi mentésben a katasztrófa elhárítók

Hegyomlás következményeinek a felszámolása.

Fotó: Beszélő

A légierő is segíti a katasztrófa elhárító alegységet